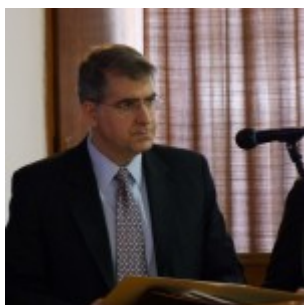

Obraćanje prvog zamjenika visokog predstavnika Raffija Gregorijana na prezentaciji Godišnjeg izvještaja o globalnoj konkurentnosti Akademija nauka i umjetnosti

Nekonkurentan sistem koji se mora mijenjati

Dame i gospodo,

Nisam ovdje da bi pričao o pet zahtjeva i dva uslova i tranziciji Ureda visokog predstavnika u Ured specijalnog predstavnika EU nego o Bosni i Hercegovini. Ne vjerujem da će ikome biti iznenađenje ako vas podsjetim da je rangiranost Bosne i Hercegovine na Indeksu globalne konkurentnosti, iako je 2005. i 2006. godine bila u stalnom rastu, u posljednje dvije godine u padu.

U 2005. i 2006. godini bili smo svjedoci ohrabrujućeg nivoa političkog i administrativnog pragmatizma. Ne može se reći da je zakodavni plan bio baš briljantan, ali je bio početak bavljenja ključnim reformama: u državnom parlamentu je doneseno 80 zakona, od kojih su mnogi vodili ka dalekosežnim reformama koje su rezultirale povećanim GDP-om, direktnim stranim ulaganjima, povećanom zaposlenošću i niskom

inflacijom.

Kao što nam je svima poznato, 2007. i 2008. godina bile su drugačija i prilično turobna priča. Rezultati toga se mogu jasno vidjeti u Parlamentarnoj skupštini, gdje je doneseno samo 20 zakona, od čega se jedan odnosio na povećanje plaća članova Parlamenta.

U toku dvije godine, aktivnosti koje se odnose na građane – pod čim podrazumijevam otvaranje novih radnih mjesta, poboljšanja u pružanju socijalnih usluga i osnovne infrastrukture, te pomaci u pogledu evro-atlantske integracije, što može ponuditi garanciju stabilnosti, sigurnosti i prosperiteta – dakle, sve ove aktivnosti stavljene su na čekanje.

Medijska pažnja i politička energija uvučeni su u duboki međustranački ćorsokak, što ima više veze sa podjelom bogatstva nego sa njegovim stvaranjem, i ličnostima više nego sa principima.

* * *

Sve ovo se navodi u izvještaju koji se objavljuje danas.

Bosna i Hercegovina je pala sa 88. pozicije u svijetu u 2005. godini (što je, usput budi rečeno, značajno poboljšanje nakon 2004. godine) na 107. poziciju.

U kategoriji u kojoj se rangiraju zemlje u pogledu lakoće poslovanja, Bosna i Hercegovina je pala sa 91. mjesta u 2005. godini na 119. mjesto ove godine.

Što se tiče regiona, Bosna i Hercegovina se nalazi na samom dnu, zajedno sa Albanijom, ali s jednom značajnom razlikom: izgledi Albanije su pozitivniji.

Ono što je značajno za napomenuti jeste da se u ovogodišnjem izvještaju politička nestabilnost i neefikasna administracija navode kao osnovni uzroci slabog učinka ove zemlje.

Nažalost, pored činjenice da su ovo glavni uzroci, to nisu i jedina područja u kojima je zabilježen pad. Bosna i Hercegovina je pala i u kategorijama u kojima se mjere efikasnost institucija i kvalitet infrastrukture; pozicija Bosne i Hercegovine je također pala i u oblasti visokog obrazovanja i inovacija, te skoro u svim aspektima funkcioniranja njenog unutrašnjeg tržišta.

Potrebno je napomenuti da je BiH na dnu regionalnog poretka u pogledu ispunjenja uslova Strategije za EU utvrđenu u Lisabonu. Osnovna poluga Lisabonske strategije je stvaranje novih radnih mjesta – i ako postoji jedno područje u kojem ova zemlja očajnički treba da načini pomake i u kojem sigurno ne može sebi priuštiti da podbaci u tom pogledu, jeste otvaranje novih radnih mjesta. Ipak, u ovoj oblasti, kao i u mnogim drugim, nalazi se na posljednjem mjestu.

Političari treba da prestanu stalno isključivati budilnik koji ovaj izvještaj predstavlja.

Ne može se dalje onako kako se radilo u posljednje dvije godine. Ova zemlja se kreće u pogrešnom pravcu.

* * *

Rekao sam ranije da politički ćorsokak ima više veze sa ličnostima nego sa principima. Na neki način, na ovo se može gledati i u pozitivnom svjetlu, jer ukoliko se u suštini radi o ličnostima onda bi se problem mogao brzo riješiti.

Dokaze za ovakvu tvrdnju smo vidjeli u novembru, kada su lideri tri vodeće političke stranke uspjeli postići konsenzus o ključnim pitanjima koja su godinama bila kamen spoticanja. Takozvani Sporazum iz Pruda, ukoliko se uzgoji u pravoj političkoj "Petrijevoj posudi" i ako mu se da zakonodavna suština, mogao bi ojačati kapacitete državnih institucija da se pripreme za integraciju u NATO i EU i time riješe neke od gorućih problema koji su naglašeni u Izvještaju o globalnoj konkurentnosti.

Ali ako se Sporazum iz Pruda implementira u potpunosti u prihvatljivoj i zadovoljavajućoj formi, to samo po sebi neće učiniti BiH konkurentnijom. Potrebno je učiniti daleko više. Prije nešto više od godinu dana, tri premijera su se dogovorila da implementiraju niz ključnih ekonomskih reformi koje su u suštini tehničke prirode i koje će imati pozitivan uticaj na ekonomsku klimu u kratkoročnom periodu. Dvije od ovih reformi – donošenje Zakona o obligacijama BiH i uspostavljanje modernog i efikasnog sistema bankarske supervizije – tek se trebaju provesti.

To bi sasvim sigurno bio znak da se Bosna i Hercegovina vraća na put koju u konačnici vodi ka prosperitetu koji donose reforme, ukoliko bi tokom prvih mjeseci 2009. godine mogao biti postignut napredak u implementaciji ovih mjera, koje su dio progama pridruživanja Evropskoj uniji. One su takođe u skladu s članom 1. Ustava Bosne i Hercegovine koji predviđa uspostavu jedinstvenog ekonomskog prostora i slobodno kretanje roba, usluga i ljudi.

Ovim bi se takođe na posebno praktičan i odgovarajući način riješilo nekoliko očiglednih nedostataka bosanskohercegovačkog poslovnog okruženja utvrđenih u Izvještaju o globalnoj konkurentnosti.

Paradoks Bosne i Hercegovine leži u tome da nema puno spora oko onoga što je potrebno učiniti kako bi ova zemlja postala konkurentnija. Rijetke su zemlje koje se mogu pohvaliti s tako pažljivo razrađenim razvojnim planom i rijetke su zemlje iza kojih je stajala međunarodna koalicija koja je tako dosljedno pokazivala svoju spremnost da podrži taj put razvoja.

Uvjeran sam da je politički zastoj, koji je toliko naštetio dobrobiti građana, uveliko uzrokovan političkim sistemom koji je okvir za djelovanje političara. Oni se ne mogu suzdržati od iskorištavanja sistema za sticanje vlastite koristi.

Isto vrijedi i za ekonomiju. Problem nisu građani jer građani ove zemlje naporno rade kao i građani bilo koje druge zemlje; poduzetnici u BiH su jednako poduzetni kao i drugdje – problem leži u sistemu.

Želio bih s vama kratko podijeliti jedan prijedlog za koji smatram da bi mogao revolucionizirati ekonomiju BiH.

Obavljajući funkciju prvog zamjenika visokog predstavnika ja sam istovremeno i supervizor za Brčko distrikt. U Brčkom smo utvrdili da je vlasništvo organa vlasti nad resursima faktor koji najviše spriječava poslovni rast i otvaranje novih radnih mjesta i stoga smo odlučili da prekinemo tu vezu.

Budući da je u Bosni i Hercegovini potrebno skoro dvije godine da bi se ugovor izvršio na sudu, a za registriranje preduzeća je potrebno skoro dva puta duže nego za njegovo zatvaranje, potrebno je razmotriti načine za pojednostavljivanje poslovanja kako bi ono postalo profitabilnije i na taj način podstaklo otvaranje većeg broja radnih mjesta.

Jedan od načina na koji se to može uraditi i istovremeno eliminirati najveće izvore potencijalne korupcije je putem uspostave sistema koji podstiče privatno vlasništvo nad građevinskim i poljoprivrednim zemljištem. To bi pomoglo u stvaranju autentičnog imovinskog i hipotekarnog tržišta, što bi zauzvrat smanjilo troškove poslovanja i promoviralo otvaranje novih radnih mjesta. Na kraju krajeva zašto bi banka htjela dati zajam, uz nisku kamatnu stopu, za proširenje preduzeća ukoliko je jedini zalog zgrada koja se nalazi na zemljištu u vlasništvu organa vlasti?

Krajem januara namjeravam Skupštini Brčko distrikta prezentirati nacrt zakona koji će omogućiti sveobuhvatnu prodaju zemljišta u društvenom vlasništvu koje nije namijenjeno za funkcioniranje organa vlasti. Počeli smo tako što smo se zapitali zašto su organi vlasti najveći vlasnici zemljišta? Da li organi vlasti vode poslovanje bolje od privrednika? Da li

organi vlasti zemljištem raspolažu bolje od poljoprivrednika?

Distrikt obuhvata oko 1% teritorije Bosne i Hercegovine i ima nešto više od 100.000 stanovnika, a ipak samo u području Brčkog imamo nekretnine u društvenom vlasništvu čija je vrijednost 500 miliona KM. Cijena privatnog zemljišta je poremećena, dok su prihodi organa vlasti od iznajmljivanja društvene imovine jedva dostatni za plaćanje troškova održavanja te imovine, a značajan iznos prihoda se gubi jer organi vlasti sami sebi ne plaćaju porez na nekretnine.

Ovo je ogromna cifra, samo u Brčkom! Zamislite koji bi to iznos mogao biti za Bosnu i Hercegovinu u cjelini!

Širom zemlje imate nekretnine čija se vrijednost mjeri milijardama KM koje su u društvenom vlasništvu i zbog toga su pod kontrolom političara.

Zemljišna reforma će imati pozitivan uticaj na financije organa vlasti, na investicije, na otvaranje novih radnih mjesta, na efikasnost poslovanja i, dugoročno gledano, na cijene koje plaćaju potrošači. Političari možda ne mogu postići dogovor o tome kakva bi zemlja Bosna i Hercegovina trebala biti, ali bi se u najmanju ruku trebali dogovoriti o političkim rješenjima koja će ovu zemlju učiniti prosperitetnijom.

Krajnje je vrijeme da se ekonomska reforma prestane žrtvovati zarad politike u kojoj niko ne pobjeđuje. Reforma nije neka ružna riječ. Ranija iskustva su pokazala da reforme poboljšavaju stvari, čak i ukoliko je za njih kratkoročno potrebno podnijeti izvjesne teškoće. Sjetite se kako se stanje poboljšavalo kada su reforme usvajane i provođene i uporedite to sa sadašnjom situacijom. Usporavanje reformi i vraćanje na prijašnju razinu dovelo je do pada rejtinga Bosne i Hercegovine u smislu njene konkurentnosti.

Ukoliko se poduzmu razumne mjere na poboljšanju poslovnog okruženja, rejting Bosne i Hercegovine u okviru Izvještaja o

globalnoj konkurentnosti za sljedeću godinu može biti znatno bolji, a, što je još važnije, svakodnevni život u ovoj zemlji takođe može biti puno polji. Međutim, političari moraju od vas čuti da vi insistirate na tim mjerama.

Hvala vam.